

Kommunstyrelsen
Karin Widén
Epost: karin.margareta.widen@vasteras.se

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se
Dnr: LI2025/01130

Remissvar från Västerås stad på SOU 2025:67 Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet

Västerås stad tackar för möjligheten att inkomma med eget remissvar på SOU 2025:67 Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet.

Yttrande

Vid sammanställningen av stadens yttrande har stadsledningskontoret samrått internt mellan samhällsbyggnadsenheten, näringslivsenheten och säkerhetsenheten. Dialog har även hållits med Räddningstjänsten Mälardalen, Mälarenergi, Vafab Miljö, Mälarhamnar och Västerås flygplats.

Transportinfrastruktur och tillgänglighet

Tillgängligheten till och från Arlanda är avgörande för Sveriges internationella konkurrenskraft och har stor betydelse för näringslivets möjligheter att etablera sig och utvecklas. I Västerås finns flera globala företag där goda förbindelser till Stockholm och Arlanda är av största vikt för kompetensförsörjning och affärskontakter. Genom näringslivets tillväxt i Västerås ges även betydande bidrag till den regionala utvecklingen i hela Stockholm-Mälardalenregionen.

Kapacitetsförstärkningar i transportsystemet och satsningar på redundanta transportvägar bidrar inte enbart till arbetsmarknadens och näringslivets behov, utan är också nödvändiga ur ett totalförsvarsperspektiv för att säkra transporter av samhällsviktiga varor, tjänster och resurser. Förmågan att i en kris snabbt transportera människor, materiel och samhällsviktiga resurser till och från flygplatsen är en del av det civila försvarets krav. Detta förstärker behovet av kapacitetsförstärkningar och redundans i transportsystemet. Ett sammanhållet systemtänkande kring järnväg, väg, hamnar, broar och regionala flygplatser är därmed en förutsättning för Arlandas långsiktiga konkurrenskraft och roll i totalförsvaret.

Järnväg kopplat till Arlanda

Mälarbanan utgör det centrala järnvägsstråket i öst–västlig riktning och binder samman Örebro och Västerås med Stockholm och vidare mot Arlanda. Sträckan är i dag hårt belastad och bristande kapacitet leder till både förseningar och begränsad tillgänglighet. En utbyggnad till dubbelspår på de kvarvarande enkelspårssträckorna skulle öka redundansen i stråket betydligt. En långsiktig utbyggnad till fyrspårskapacitet är nödvändig för att uppnå kortare restider och ökad robusthet. På längre sikt framstår även en öst–västlig tvärförbindelse, såsom Arosälken mellan Örebro–Västerås–Enköping–Uppsala, som strategiskt viktig för att minska sårbarheten i systemet och stärka tillgängligheten till Arlanda. Även de internationella stråken är av högsta strategiska vikt där tågförbindelse mellan

Oslo–Stockholm med trafikeringsmöjlighet under 3 timmar, har extra stor betydelse för hela Mälardalens internationella integration. För att Sverige ska kunna dra full nytta av denna satsning måste Arlanda integreras i planeringen som en del av den större transportkedjan. På så sätt kan flygplatsen fungera som en sammanhållande nod mellan järnvägsnätet och de internationella flygförbindelserna.

Vägtrafik kopplat till Arlanda

Utöver järnvägen har väginfrastrukturen stor betydelse. Förbindelserna via E18 och E4 används inte bara för persontransporter utan också för godstransporter, räddningstjänst och bränsleförsörjning. Här vill Västerås stad understryka att kapaciteten på dessa Europavägar måste öka för att möta både näringslivets och totalförsvarets krav. Här utgör även riksväg 55 och Hjulstabron en särskild flaskhals i Mälarkorridoren. Bron är avgörande för sjöfartens framkomlighet men samtidigt en central landförbindelse för gods mellan Mälarhamnar och övriga regionen. En ny lösning är därför av direkt betydelse för att säkra robusta godsflöden, vilket i sin tur stärker Arlandas konkurrenskraft genom att trygga flygplatsens försörjning.

Västerås hamn och Västerås flygplats kopplat till Arlanda

För att Arlanda långsiktigt ska kunna upprätthålla sin konkurrenskraft krävs inte bara satsningar på flygplatsens egna anläggningar och förbindelser, utan även att alternativa transportnoder i omlandet tas tillvara. Redundans i transportsystemet är en del av det civila försvarets krav och en förutsättning för att Sverige ska kunna möta störningar, kriser eller höjd beredskap.

Västerås hamn, tillsammans med hamnen i Köping, är en av Mälardalens viktigaste logistiska noder. Hamnarna spelar en central roll för försörjning av bland annat bränsle, byggmaterial och insatsvaror till industrin. De är även av betydelse för Arlanda, eftersom en stor del av flygplatsens bränsletransporter passerar Mälaren. Tillgång till robust hamnkapacitet är därför inte enbart en konkurrensfaktor utan också en grundläggande del av totalförsvarets krav på uthålliga försörjningskedjor. I detta sammanhang är även Hjulstabron på riksväg 55 viktig, eftersom den påverkar både sjöfartens framkomlighet och godsflöden mellan hamn och flygplats. För att säkerställa robusthet behöver staten därför se Västerås och Köpings hamnar som centrala noder i den nationella planeringen och prioritera lösningar för ny Hjulstabro och stärkt kapacitet på Mälarens vattenvägar.

Västerås flygplats, även om den är mindre i skala, har en särskild funktion som komplement och alternativ till Arlanda. Flygplatsen används för sjukvårdstransporter, allmänflyg, kommersiellt flyg och som beredskapsflygplats. I en krissituation kan Västerås flygplats, liksom Skavsta, ta emot olika typer av flygfarkoster och därmed fungera som alternativa noder för både gods- och persontransporter. Denna funktion är central för totalförsvarets krav på redundans, eftersom den möjliggör att personal och materiel kan förflyttas även vid störningar i Arlandas ordinarie kapacitet.

Att i nationell planering inkludera Västerås hamn och Västerås flygplats som delar av den bredare infrastrukturen kring Arlanda innebär att man bygger in den redundans som krävs för både internationell tillgänglighet och civilt försvar. På så sätt kan Arlanda förbli en stark och pålitlig port för svenskt välstånd även i tider av påfrestningar.

Avslutningsvis**I ett kortsiktigt perspektiv vill Västerås stad framhålla:**

Mälarbanan utgör idag ett huvudstråk för resande mellan Västerås – Stockholm och Arlanda, men stråket har behov av bättre redundans för att minska förseningarna i tågtrafiken samt högre kapacitet för kortare restider. Utredningen lyfter behov av kapacitetsförstärkningar i järnvägssystemet och behov av förbättrat utbud av järnvägstrafiken, men fokuserar på förbindelsen Stockholm – Arlanda – Uppsala. Som utredningen tydliggör utgör den kommersiella busstrafiken den snabbaste förbindelsen mellan Västerås och Arlanda i nuläget.

Västerås stad ser positivt på ett Arlandapaket utifrån de olika aspekterna som lyfts i utredningen så som exempelvis behov av att i närtid förhandla med A-Train för bättre tillgänglighet på Arlandabanan samt utpekade förbättringar i vägsystemet med bland annat bättre framkomlighet för kollektivtrafiken.

Utredningen lyfter även ett behov av bättre möjligheter att kunna nå Arlanda med förbindelser från Mälardalen (Västerås, Örebro och Karlstad) utan att behöva åka hela vägen till Stockholm Central och därefter byta till annat tåg eller buss. Utredningen pekar därför på behovet, att en bytespunkt mellan tåg- och direktbusstrafik, till och från Arlanda pekas ut längs Mälarbanan, vilket kommer ge betydande tids- och tillgänglighetsvinster för Arlandaresenärer, samtidigt som Stockholm Central avlastas. Västerås stad ställer sig positiva till förslaget men vill understryka att bytespunkten där byte ska ske mellan regiontåg och expressbuss, måste pekas ut till en tågstation där regionaltågstrafiken gör uppehåll.

Utredningen öppnar även upp för att Trafikverket tillsammans med berörda regioner och kommuner bör genomföra åtgärdsvalsstudier för att förbättra kollektivtrafiken i de relationer som utredningen lyfter fram. Genom det kan berörda aktörer skapa en gemensam helhetsbild kring vilka förutsättningar som krävs för att det ska bli väl fungerande lösningar. Västerås stad ställer sig positiv till att medverka i sådana studier och utredningar som rör tillgängligheten till och från Västerås med både tåg- och bussskopplingar samt järnvägsförbindelser öst-västlig koppling, för person- och godstrafik.

I ett långsiktigt perspektiv vill Västerås stad framhålla:

Västerås stad delar utredningens uppfattning att Arlanda har en avgörande betydelse för Sveriges internationella konkurrenskraft. Samtidigt vill staden framhålla att flygplatsens långsiktiga attraktionskraft och robusthet inte kan betraktas isolerat, utan måste förstås i sitt sammanhang, vilket är en förutsättning för Arlandas fortsatta utveckling.

Arlanda är en del i ett system av system där omlandet – med sina järnvägar, vägar, hamnar, energiförsörjning, avfallshantering, räddningstjänst och regionala flygplatser – utgör de strukturer som gör flygplatsen fungerande och konkurrenskraftig. En svaghet i någon del av detta system riskerar att omedelbart påverka Arlandas kapacitet, både i vardagen och i kris.

Västerås stad vill framhålla att det är särskilt viktigt att staten beaktar följande förutsättningar för att Arlanda och dess omland ska kunna fungera både som internationell port och som en nod i totalförsvaret, och ser därför att ytterligare infrastruktursatsningar på järnväg och väg i ett större omland, bör ingå i ett Arlandapaket:

- Prioritera ökad kapacitet på Mälarbanan samt ge utrymme åt stråket Oslo–Stockholm med en trafikeringstid under 3 timmar och Arosälänken, i den långsiktiga

planeringen, då dessa stärker tillgängligheten till Arlanda och redundansen i transportsystemet och därmed även det civila försvarets förmåga.

- Prioritera åtgärder som undanröjer flaskhalsar i infrastrukturen, såsom ny Hjulstabro, eftersom den är kritisk både för näringslivets flöden och för totalförsvarets krav på säkra transporter. Här ingår också behovet av ökad kapacitet på E4 och E18 samt stärkta vattenvägar i Mälaren.
- Erkänn regionala hamnar och flygplatser som nödvändiga komplement i ett nationellt system, vilket bidrar både till internationell konkurrenskraft och till totalförsvarets robusthet.
- Säkerställ att kommunernas samhällsviktiga funktioner – inom ramen för totalförsvaret – ses som en del av Arlandas robusthet och uthållighet.

Sammantaget visar detta att Arlandas långsiktiga konkurrenskraft är beroende av att omlandet fungerar som ett system av system. Robusta järnvägar, vägar, hamnar och regionala flygplatser är inte konkurrerande resurser, utan en del av det sammanhållna stödsystem som gör Arlanda till en internationellt attraktiv och uthållig port för Sverige och en fungerande nod i totalförsvaret. Sammantaget utgör detta förutsättningar för Arlandas utveckling.